

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญอีกขั้นหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรโดยที่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีลักษณะเป็นวัฏจักร เริ่มต้นด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกและจัดเนื้อหาวิชา จัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายแล้วนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ และแนวปฏิบัติดังนี้

- 2.1 ความหมายของหลักสูตร
- 2.2 ความสำคัญของหลักสูตร
- 2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 2.4 การนำหลักสูตรไปใช้
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของหลักสูตร

วิชัย (2525) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายกว้างขวาง เช่น หลักสูตร หมายถึง

1. รายการที่ทางโรงเรียนกำหนดสอนและรวมทั้งวัสดุหลักสูตรอื่น ๆ
2. รายวิชาที่จัดสอนให้กับเด็ก
3. รายวิชาที่ทางโรงเรียนเปิดสอน
4. การวางแผนจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ซึ่งทางโรงเรียนจัดเสนอแนะ

ขึ้นไว้

กู๊ด (1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการด้วยกันคือ

1. หลักสูตรคือเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย และหลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

2. หลักสูตร คือ คำาโครงทัวไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้จนจบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป

3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะแนวของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา

แคสเวลและแคมป์เบล (Caswell & Campbell, 1935) ได้มองหลักสูตรว่า หมายถึง ประสบการณ์ทุกชนิดที่เด็กมีภายใต้การแนะแนวของครู

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และลูส์ (Saylor, Alexander & Lewis, 1981) ได้ให้นิยามของหลักสูตรว่า เป็นแผนสำหรับกำหนดอนุกรมของโอกาสการเรียนรู้ให้บุคคลได้รับการศึกษา

ทาบา (Taba, 1962) ได้ให้คำจำกัดความของหลักสูตรว่า หลักสูตรได้แก่แผนสำหรับการเรียนรู้

โดลล์ (Doll, 1978) ได้ให้นิยามของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรได้แก่เนื้อหาและกระบวนการที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และความเข้าใจ พัฒนาการทักษะต่าง ๆ และเปลี่ยนเจตคติ ความซาบซึ้ง และค่านิยมภายใต้ความดูแลของโรงเรียน

แทนเนอร์และแทนเนอร์ (Tanner & Tanner, 1980) ได้ให้นิยามของหลักสูตรไว้ว่า เป็นการสร้างความรู้และประสบการณ์โดยพัฒนาขึ้นมาอย่างมีระบบภายใต้ความดูแลของโรงเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเพิ่มการควบคุมความรู้และประสบการณ์ของเขา

โอลิเวอร์ (Oliver, 1977) เสนอว่าหลักสูตรเทียบได้กับโปรแกรมการศึกษา ซึ่งแบ่งหลักสูตรออกเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ

1. โปรแกรมของการศึกษา
2. โปรแกรมประสบการณ์
3. โปรแกรมของการบริการ
4. หลักสูตรแฝง

ราแกนและเชฟเพิร์ด (Ragan and Shepherd; 1977) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่าประกอบด้วยประสบการณ์ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนรับผิดชอบ ความหมายนี้จะรวมไปถึงรายวิชาที่เปิดสอน เอกสารซึ่งระบุรายละเอียดของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นตัวกลางสำหรับถ่ายทอดหลักสูตร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์ (interaction) และประสบการณ์ของแต่ละคน

กานเย (Gange, 1967) และจอห์นสัน (Johnson, 1967) ได้ให้นิยามหลักสูตรไว้ว่า เป็นอนุกรมของผลการเรียนรู้ที่เกิดจากความตั้งใจที่ได้เตรียมไว้ว่า เป็นอนุกรมของผลการเรียนรู้ที่เกิดจากความตั้งใจที่ได้เตรียมแผนไว้อย่างดี เขามองหลักสูตรว่าเป็นผลผลิตของระบบการพัฒนาหลักสูตรและเป็นตัวป้อน (input) ไปสู่ระบบการสั่งสอน

โอลิวา (Oliva, 1982) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ว่าเป็นแผนหรือโปรแกรมสำหรับประสบการณ์ทั้งหลายที่ผู้เรียนจะต้องประสบภายใต้การอำนวยความสะดวกของโรงเรียน

บ็อบบิท (1981) ได้ให้นิยามของหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตรคือ รายการของสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนจะต้องทำและจะต้องประสบโดยการพัฒนาความสามารถเพื่อที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีและเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

สุมิตร (2523) ได้สรุปความหมายของหลักสูตร หมายถึง

1. เอกสาร ที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียน โดยบรรจุความมุ่งหมายของการให้การศึกษา ตลอดจนเนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์และกิจกรรมให้กับผู้เรียน
2. โครงการ ที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
3. วิชาความรู้สาขาหนึ่ง ที่ว่าด้วยหลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

ทัศนีย์ (2531) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า ความหมายของหลักสูตรครอบคลุมตั้งแต่เอกสารที่เป็นทางการ ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา แต่ละระดับประกอบด้วยกลุ่มวิชาขอบข่ายของเนื้อหาทางวิชา

พร้อมทั้งจุดหมาย แนวทาง โครงสร้าง และวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงมวลประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะ และเจตคติที่ดี อันเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

กัฏฐา (2521) ได้ให้นิยามของหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตรคือ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

กาญจนา (2527) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. รายวิชาหรือรายการเนื้อหาที่สอนในโรงเรียน
2. ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน
3. กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์
4. สิ่งที่โรงเรียนผู้ปกครอง และสังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับหรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้น ๆ

5. พาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา
6. สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางการเรียน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
7. กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

8. แผนหรือแนวทางหรือโครงการหรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

9. เอกสาร (หนังสือหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรอื่น ๆ

10. วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่วัดด้วยทฤษฎี หลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศนั้นเน้นหนักไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อผู้เรียน สังคมและชาติ หลักสูตรเป็นตัวนำ และเป็นกรรมวิธี ในการที่จะให้เกิดความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ ปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม

และการเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทุก ๆ ด้าน
(ทัศนีย์ 2531)

หลักสูตรเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้ปรัชญาหรือความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผลตามความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างมากมาย แต่ครูส่วนมากมักเพ่งเล็งให้การสอนเนื้อหาวิชาครบตามหลักสูตร โดยมีได้ค่านึงว่าหลักสูตรคืออะไร ดังนั้นหลักสูตรจึงมิได้เกิดประโยชน์กับนักเรียนตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ในการจัดการศึกษาทุกระดับนั้น นักการศึกษาย่อมจะต้องคำนึงถึงหลักสูตรเป็นสำคัญ (ทวี, 2526) ทั้งนี้เพราะว่า

1. การศึกษาทุกระดับทุกประเภทย่อมต้องวางหลักสูตรไว้เป็นหลักและแนวทางปฏิบัติของครู
2. หลักสูตรย่อมกำหนดไว้ว่าเด็กควรจะได้รับประสบการณ์อะไรบ้างที่มีประโยชน์โดยตรงแก่เด็กและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
3. หลักสูตรย่อมกำหนดไว้ว่า เด็กควรจะได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง เด็กจึงจะมีชีวิตชีวาอยู่อย่างราบรื่น มีประโยชน์แก่สังคม และเป็นพลเมืองดีแก่ประเทศชาติ
4. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความเจริญงอกงามของเด็กตามความมุ่งหมายของการศึกษา
5. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางหรือเจตนารมณ์ซึ่งประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย และโครงสร้าง
6. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยดี มีความสุขราบรื่น และเป็นประโยชน์ต่อสังคม
7. หลักสูตรย่อมวางแนวความรู้อันเกิดประโยชน์ การปฏิบัติงานให้เกิดทักษะและทัศนคติที่ดีต่อชุมชน
8. หลักสูตรย่อมวางแนวพฤติกรรมและความสามารถของเด็กซึ่งมีส่วนร่วมในความเป็นอยู่ของสังคมและประเทศชาติ
9. หลักสูตรย่อมกำหนดเนื้อหาสาระที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่เด็กอย่างเต็มที่

10. หลักสูตรย่อมกำหนดการจัดกระบวนการสอนไว้ เพื่อให้เด็กมีความเจริญทั้งทางส่วนตนและส่วนรวม

11. หลักสูตรย่อมกำหนดวิธีการวัดผลและวิธีการประเมินผลไว้ เพื่อประเมินผลที่ได้จากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแล้วนำไปเทียบกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือจุดมุ่งหมายของการศึกษา

12. หลักสูตรที่ดีย่อมมีลักษณะดังนี้

- 12.1 เจาะจงเฉพาะเรื่องที่โรงเรียนมีเหตุผลว่าจะทำได้
- 12.2 คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กและความต้องการของชุมชน
- 12.3 ส่งเสริมสนับสนุนวิธีสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยจัดการสอนและเนื้อหาวิชาเพื่อสนองความต้องการ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
- 12.4 ต้องเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน และระหว่างนักเรียน-นักเรียน และมีเนื้อหาวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็ก
- 12.5 ต้องแนะแนวความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก เนื้อหาวิชาที่จะจัดนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ในชีวิตจริง ๆ ของเด็ก
- 12.6 สนับสนุนในการใช้สื่อการสอน
- 12.7 ส่งเสริมให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน วางแผนร่วมกันและประเมินผลงานร่วมกัน
- 12.8 ส่งเสริมให้เด็กเรียนด้วยวิธีการค้นคว้า เพื่อให้เด็กได้มีความรู้กว้างขวาง มีทัศนคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์
- 12.9 จัดเนื้อหาวิชาให้เพียงพอสำหรับการส่งเสริมให้เด็กได้เจริญงอกงามทุก ๆ ด้าน
- 12.10 เพิ่มพูนทักษะเบื้องต้น (Basic Skills) อันได้แก่
  - 1) การอ่านหนังสือได้ดี
  - 2) การเขียนหนังสือได้ถูกต้อง
  - 3) การคิดเลขได้อย่างคล่องแคล่วแม่นยำ
  - 4) การพูดได้ชัดเจน
  - 5) การฟังอย่างตั้งใจและสนใจ

- 6) การสังเกตได้อย่างถี่ถ้วน
- 7) การร่วมกับหมู่คณะได้ดี
- 8) การสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
- 9) การสามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาด

12.11 มีความยืดหยุ่น (Flexible) ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร (Curriculum Components หรือ Curriculum Elements)

ถ้าพิจารณาหลักสูตรที่เคยมีมา จะพบว่ามีองค์ประกอบมากบ้างน้อยบ้างซึ่งขึ้นอยู่กับคณะผู้สร้างหลักสูตร จะเล็งเห็นถึงความสำคัญขององค์ประกอบใดบ้าง นักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

สุมณ (2514) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรควรประกอบ ด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละระดับ
2. การกำหนดวันเรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. สิ่งเชปหัวข้อวิชาในแต่ละหมวด และประสบการณ์ทั้งหมด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาเรียน รวมทั้งการประเมินผล
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริมพัฒนาการ และประสบการณ์ของนักเรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ภิญโญ (2516) กล่าวว่า หลักสูตรทุกชนิดทุกระดับ และทุกรูปแบบจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะทั้งระดับชั้นและเฉพาะวิชา
2. มีเนื้อหาที่ได้คัดเลือก และจัดระเบียบสาระสำคัญไว้แล้วอย่างเหมาะสมตามทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอน
3. มีโครงการหรือคำแนะนำในการจัดหรือประเมินผลของการเรียนการสอนไว้ด้วย

ซารี (2521) กล่าวว่า หลักสูตรแต่ละประเภทโดยทั่วไปประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมาย
2. เค้าโครงหลักสูตร
3. เนื้อหาวิชา
4. วิธีสอน
5. อื่น ๆ

สมิตร (2520) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร คือ

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหาวิชา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

พจน์ (2515) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 6 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

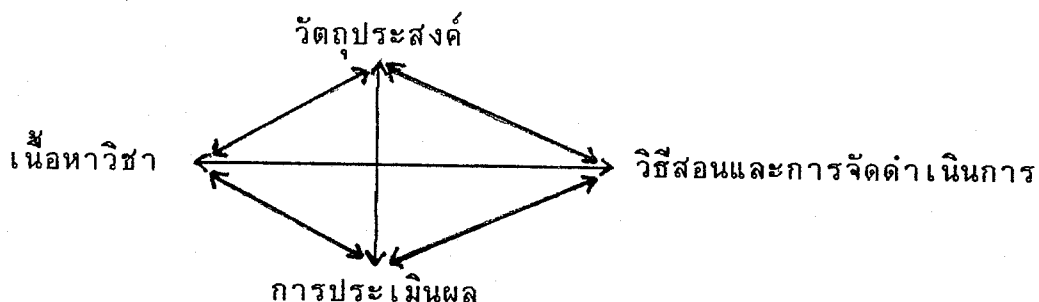
1. ปรัชญาและปัญหา
2. ความมุ่งหมาย
3. เนื้อหาวิชา
4. วิธีการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
6. การบริหารหลักสูตร และการบริหารวิชาการ

ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba, 1962) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรคือ

1. วัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชา
3. วิธีการสอน และการจัดดำเนินการ
4. การประเมินผลตามหลักสูตร

ดังแสดงไว้ในแผนภูมิ

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander; 1974) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ประการคือ

1. ขอบเขตของหลักสูตร (Curriculum domain)

ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 การพัฒนาบุคคล (personal development)
- 1.2 มนุษยสัมพันธ์ (human relations)
- 1.3 ทักษะการเรียนรู้ต่อเนื่อง (continued learning skills)
- 1.4 การศึกษาพิเศษ

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum design)

3. รูปแบบของการเรียนการสอน (Instructional Models)

4. ระเบียบการประเมินผล (Evaluative Procedures)

จากการที่ได้พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรในลักษณะที่เป็นเอกสาร หรือโครงการ หรือข้อกำหนดของหลักสูตรดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบดังนี้คือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหาวิชา
3. วิธีการสอนและการจัดการ
4. การประเมินผล

ถ้าจะพิจารณากันให้ลึกซึ้งในด้านของการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนแล้ว ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอด ปลุกฝัง และชี้แนะ เป็นผู้เลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เลือกวัสดุอุปกรณ์ เลือกและจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และท้ายสุดดำเนินการประเมินผลให้บรรลุถึงเป้าหมายการศึกษา องค์ประกอบของหลักสูตรควรจะประกอบไปด้วย (กาญจนา, 2527)

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ (Subject matter and Experience)
3. วิธีการสอน (method)
4. วัสดุอุปกรณ์การสอน (materials)
5. กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)
6. การประเมินผล (Evaluation)

2.4 การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

หลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้นั้นเปรียบเสมือนภาคปฏิบัติ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติจะต้องควบคู่และสอดคล้องกัน การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตร เป็นการนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ ได้มีผู้ให้ทัศนะไว้

จินตรา (อ้างในสันต์, 2527) กล่าวว่า "การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การทดลองใช้เนื้อหาวิชา วิธีการสอน เทคนิคในการประเมินผล การใช้อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน"

โบแชมป์ (Beauchamp, 1975) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ว่า หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติโดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุดคือการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

สมิตร (2523) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย

3. การสอนของครู

ซึ่งมีรายละเอียดของการจัดกิจกรรมทั้ง 3 ประเภท ไว้ดังนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว หลักสูตรระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา ที่สอนกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ มีลักษณะยืดหยุ่นได้ เพื่อสะดวกในการนำไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น หรือของโรงเรียน ดังนั้นครูจึงไม่สามารถที่จะนำหลักสูตรไปสอนได้เมื่อยังไม่มี การดัดแปลง กล่าวรวม ๆ แล้ว การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนหมายถึงการตีความหมาย และการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร

การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม ทั้งนี้เพราะการนำหลักสูตรไปปฏิบัตินั้นเกิดขึ้นที่โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจดูปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับหลักสูตรที่นำมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน แบบเรียน ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

3. การสอนของครู

ครูเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ให้ความสะดวก ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของเด็กบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

วิชัย (2524) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารและครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่นักเรียนในโรงเรียน กิจกรรมที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ จำแนกได้ 3 ประการ เช่นเดียวกับสุมิตร (2523) คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลและการสอน

ดิเรก (อ้างใน วิโรจน์, 2529) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีคุณภาพ มี 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ เริ่มต้นด้วยการศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งแล้ว วางแผนการใช้หลักสูตร และการบริหารการสอน และได้แบ่งย่อยขั้นตอนใหญ่ทั้ง 3 เป็นขั้นตอนย่อย 12 ขั้นตอน คือ

1. การทำความเข้าใจหลักสูตรโดยทั่วไป ซึ่งครูจะต้องศึกษาหลักสูตรทั้งฉบับ

2. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์ความมุ่งหมายกับเนื้อหา

3. การพิจารณากิจกรรมเพื่อสร้างบูรณาการ

4. การจัดโปรแกรมการสอน ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วย งานบุคคล

อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ผู้เรียน และเวลา

5. การจัดตารางสอน

6. การวางแผนการสอนส่วนบุคคล

7. การวางแผนการสอนร่วมกัน ขั้นนี้มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวิชา อันจะส่งผลไปยังผู้เรียน ทำให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง

8. การศึกษาความพร้อมของผู้เรียน

9. การสอน

10. การประชุมประสานงานการสอนทุกสัปดาห์

11. การประเมินผล

12. การปรับปรุงการเรียนการสอน

วิชัย (2523) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การเตรียมวางแผนงานเพื่อการใช้หลักสูตร

ครูหรือผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตร และการสอนครั้งนี้ มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงไร การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้น ทางโรงเรียนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จะจัดหาได้อย่างไร และโดยวิธีใด งบประมาณอาคารสถานที่พอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใด จึงจะเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง

2. การจัดเตรียมอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร

การจัดอบรมในรูปของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาของหลักสูตร ประมวลการสอน การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. การจัดครูเข้าสอน

ควรคำนึงถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก พยายามจัดประสบการณ์ให้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ

4. การจัดตารางสอน

หลักการของการจัดตารางสอน จะต้องคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ควรใช้เวลาเท่า ๆ กัน ระดับความยากง่ายของการเรียนรู้อย่างแตกต่างกัน นอกจากนั้นช่วงการเรียนรู้อาจต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การใช้อาคารสถานที่ห้องเรียน โรงฝึกงาน ห้องทดลอง จะต้องมีการใช้ตลอดเวลา จึงจะถือว่าการใช้อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน

การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู เอกสาร และสื่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำ แผนการสอนจะช่วยให้ครูได้เห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะสอนอย่างไร จะเลือกกิจกรรมและประสบการณ์อย่างไร การจัดทำสื่อการเรียนอาจจะร่วมกันทำ เป็นการประหยัดแรงงานและงบประมาณ ที่สำคัญที่สุด ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยประชาสัมพันธ์หลักสูตร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์จะช่วยได้มาก

7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจะต้องคำนึงถึง เพราะการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ก็จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ การบริการด้านวิชาการแก่ครู ก็เป็นส่วนที่ช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

จะต้องกระทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงก็จะทำได้ง่าย และตรงจุด

วสันต์ (2532) ได้ให้ความเห็นว่า การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนควรประกอบด้วยกิจกรรม 5 ประการคือ

1. การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดและการประเมินผล
5. การนิเทศการเรียนการสอน

วณิช (2535) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องพิจารณาถึงกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ การปรับหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การสอน การจัดเตรียมดำเนินการก่อนที่จะนำหลักสูตรไปสู่การสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน

ชัชชัย (2527) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการที่จะนำไปสู่การบรรลุจุดหมายของหลักสูตร ครูจะต้องมีคุณภาพ เพราะครูเป็นผู้ควบคุมเนื้อหาวิชา ตลอดจนสถานการณ์การเรียนรู้ ดังนั้นครูจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน วัฒนธรรมชาติ ความต้องการและภูมิหลังของนักเรียน

๑๗
๒๕
๙/๖๕๗

หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

25

พอสมควร จึงจะทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้สิ่งที่ช่วยให้การสอนของครูได้ผลดียิ่งขึ้นอีก คือ บรรยากาศของการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ ถ้าผู้สอนเลือกสรรเทคนิควิธีและกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและตัวผู้เรียนแล้วบรรยากาศที่ดีก็จะเกิดขึ้นได้ จึงพอจะกล่าวเป็นหลักการทั่ว ๆ ไปได้ว่า บรรยากาศที่ดีจะเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้สอนได้เลือกเทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชาที่สอน

วิชย (2535) ได้กล่าวถึงครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้นำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลดี ให้สอดคล้องกับหลักการ จุดหมายของหลักสูตร แนวทางปฏิบัติเบื้องต้น เพื่อเป็นผู้สอนที่ดีและทำให้หลักสูตรบรรลุผลสำเร็จได้ จึงควรที่จะเข้าใจถึงรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา ให้เข้าใจในลักษณะกว้างครอบคลุมทั้งหลักสูตร
2. ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางจากระดับชาติ ต้องมีการพัฒนาเป็นระดับชั้น และระดับชั้นที่สำคัญคือ การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เนื่องจากเป็นระดับชั้นของการพัฒนาหลักสูตรที่ใกล้ชิดกับผู้สอนมากที่สุด ก่อนจะแปลงเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. ศึกษาจิตวิทยาการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อจะได้เข้าใจพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กวัยประถมศึกษา เข้าใจจิตวิทยาการเรียนการสอน
4. ศึกษาแนวทางการดำเนินการสอน เช่น การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของการศึกษา องค์ประกอบในการสอน หลักการสอน
5. ศึกษาเทคนิคการสอนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
6. ศึกษาวิธีสอนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
7. ศึกษาแหล่งฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น แหล่งวิทยาการสถานประกอบการ โรงฝึกงาน เพื่อผู้สอนจะได้นำไปจัดสภาพแวดล้อมของกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม ปลอดภัย และประการสำคัญผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่ถูกต้อง อันจะเป็นการสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียน

8. ศึกษาสื่อการเรียนที่นำมาใช้ในการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
9. ศึกษาการวัดผลและการประเมินผลกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งการวัดผลมีลักษณะเฉพาะ มีรายละเอียดที่แตกต่างไปจากกลุ่มประสบการณ์อื่น
10. ศึกษาประสบการณ์พิเศษเสริมกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เช่น การแนะแนวอาชีพ การจัดระบบครบวงจร การตลาด เป็นต้น ทั้งนี้ผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพจะได้นำไปสอดแทรกเป็นประสบการณ์พิเศษแก่ผู้เรียนตามโอกาส

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับวสันต์ (2532) ในกรณีที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนควรจะต้องประกอบด้วยกิจกรรม 5 ประการ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการนำหลักสูตรไปใช้ภายใต้หัวข้อย่อยเหล่านี้คือ

1. การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดและการประเมินผล
5. การนิเทศการเรียนการสอน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทองใบ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 โดยศึกษาจากผู้บริหารและครูผู้สอนในหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2525 จำนวน 70 คน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษปรากฏว่าความคิดเห็นโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ปรากฏว่าความคิดเห็นโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

พิมล (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการเลือกสอนวิชาเลือก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารและ ครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 462 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับ ความพร้อมในด้านครูผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนในวิชาเลือกการงาน และพื้นฐานอาชีพ ปรากฏว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทุกด้าน

โสภณ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู ผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มการงานและอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 6 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้คือ หัวหน้าสถานศึกษา 118 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ 118 คน และครูผู้สอน กลุ่มการงานและอาชีพ 236 คน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการในกิจกรรม การใช้หลักสูตรกลุ่มการงานและอาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนได้ดำเนินการ อยู่ในระดับมากในเรื่อง การจัดการแผนการเรียน การวางแผนการสอน เทคนิค และวิธีสอน และการวัดและการประเมินผลการเรียน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรค ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ประสบปัญหาอยู่ในระดับมากในเรื่อง สื่อการเรียน และเรื่องการจัดแผนการเรียน

วสันต์ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ขอนแก่น โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 106 คน พบว่า สภาพความพร้อมของโรงเรียนในด้านสถานที่และด้าน บุคคลากรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ด้านผู้บริหารโรงเรียน ขนาดใหญ่ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่างกัน มีความเห็นว่าได้ปฏิบัติกิจกรรมในการใช้หลักสูตร ต่างกันในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น การนำข้อสอบไปทดสอบ นักเรียน การให้ทุนส่วนตัวในการจัดทำสื่อบางประเภท และการอำนวยความสะดวก ในการวัดผล ส่วนผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีความเห็นแตกต่างกันใน

ด้านการนำครูเยี่ยมห้องเรียน การกำกับควบคุมในการจัดการเรียนการสอน การอำนวยความสะดวกในการวัดและการประเมินผล ด้านครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่างกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมในการนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกัน ในด้านการสอนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรายงานสิ่งที่ค้นคว้ามา และการแสดงบทบาทสมมติ ส่วนครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกัน เห็นว่าได้มีการปฏิบัติกิจกรรมในการนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกันในการจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน การสังเกต การวัดและประเมินผลโดยใช้เทคนิค การตรวจงานแบบฝึกหัด และการสังเกตนักเรียน

สงกรานต์ (2535) ได้ศึกษาการติดตามการนำหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไปใช้ในเขตการศึกษา 9 โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ปฏิบัติการสอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและศึกษานิเทศก์ จำนวน 865 คน จากการศึกษาพบว่า การนำหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุงไปใช้โรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 9 ได้ปฏิบัติกิจกรรมการดำเนินงานอยู่ในระดับท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติน้อยและมีปัญหามาก โดยเฉพาะเรื่องการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์หรือแบบฝึกหัดขึ้นใหม่

สุวรรณ (2534) ได้ศึกษาติดตามผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังเกตกรรมสัมฤทธิ์ศึกษาในเขตการศึกษา 9 พบว่า มีปัญหามากในเรื่องการจัดเอกสารหลักสูตรให้มีความเพียงพอและทันเวลาใช้ การใช้แหล่งวิทยาการและวิทยาการท้องถิ่น การจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่น การจัดให้มีวิชาเลือกที่หลากหลาย การสอนโดยเน้นกระบวนการ 9 ขึ้น การประเมินผลการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของครูผู้สอนและการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนด้านความคิดเห็นของผู้ปกครองนั้น พบว่า ผู้ปกครองเข้าใจหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนน้อย

วาสนา (2532) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่า ด้านการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและสื่อไม่เพียงพอต่อความต้องการ ครูขาดความรู้ และทักษะในการสร้างเครื่องมือ ด้านการจัดปัจจัย และสภาพแวดล้อมไม่ได้รับการ

นิเทศจากศึกษานิเทศก์อำเภออย่างต่อเนื่อง และประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ด้านการจัดการเรียนการสอนครูมีปัญหาก็จะต้องสอนวิชาที่ตนไม่ถนัดและขาดแหล่งข้อมูลและวิธีการสอน ไม่มีเวลาสร้างเครื่องมือวัตถุประสงค์และขาดความชำนาญในการวัดผลการปฏิบัติ

เพ็ญลักษณ์ (2532) ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของครูโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เขตการศึกษา 8 พบว่าครูผู้สอนเป็นครูประจำชั้นสอนทุกวิชา ไม่มีความถนัดในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ถึงแม้ครูผู้สอนจะได้รับการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน แต่ก็ไม่ครอบคลุมถึงปัญหาและความต้องการ

พิชัย (2531) ได้ศึกษาการจัดสอนงานเลือกกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่าการจัดสอนงานเลือกเกี่ยวกับด้านการเตรียมการ โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดแนวทางดำเนินงานโดยมุ่งเน้นความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน แขนงงานเลือกที่จัดสอน ได้แก่ แขนงงานบ้าน งานเกษตร และงานประดิษฐ์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติในโรงเรียน การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ ได้แก่ การเชิญวิทยากรพิเศษ เกณฑ์ในการจัดสอนงานเลือก ส่วนใหญ่พิจารณาจากความพร้อมของโรงเรียนเป็นสำคัญ ปัญหาที่เกิดคือการขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาอาชีพที่มีในท้องถิ่น ความพร้อมของโรงเรียนในการจัดไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ที่ตั้งของโรงเรียนห่างจากที่ฝึก บุคลากรภายในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดบริการแนะแนว

ประสพ (2535) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยศึกษาจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนจำนวน 712 คน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาที่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ การเตรียมความพร้อมที่ปฏิบัติได้น้อยคือ การจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรและตำราเรียน ส่วนการจัดการ

เรียนการสอนที่ปฏิบัติได้น้อยคือการเปิดสอนด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอ ครูภาระการสอนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นของเอกสารและตำราเรียน ความไม่เหมาะสมของโต๊ะเก้าอี้และครุภัณฑ์ประจำห้องเรียน

ภิรมย์ (2527) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ โดยเปรียบเทียบความต้องการและการปฏิบัติจริงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบและต้องการเรียนวิชาในกลุ่มนี้ แต่ทางโรงเรียนมีปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่อาจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสนองความต้องการของนักเรียนได้ โดยมีปัญหาขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ ปัญหาอาคารสถานที่และความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตร

วิโรจน์ (2529) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนมีการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน กำหนดการสอน บันทึกการสอนและใบงาน ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ มีการเตรียมครูผู้สอนในแต่ละแขนงงานและช่วยเหลือสนับสนุนให้เข้าอบรมระยะสั้น ฝ่ายบริหารมีการจัดบริการต่าง ๆ โดยให้ครูผู้สอนรายงานความต้องการขึ้นไป ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ก่อนสอนครูได้มีการชี้แจงจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบทุกครั้ง และชี้แจงข้อบกพร่องให้นักเรียนทราบหลังจากการสอนทุกครั้ง ปัญหาที่พบในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ช่วงเวลาในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ส่วนด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ ปัญหาได้แก่ ขาดครูผู้ดำเนินงานที่มีความรู้ความสามารถ การไม่ได้รับการแนะนำชี้แจงการใช้หลักสูตร ไม่ได้รับการอบรม และไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้หรือการอบรม

วิศิษฐ์ และคณะ (2535) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชางานช่างประดิษฐ์ และวิชางานบ้านระดับประถมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาจากครูที่สอนวิชางานช่างประดิษฐ์ และวิชางานบ้านในชั้น ป.5-6 จำนวน 249 คน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนจัดครูสอนวิชางานช่างประดิษฐ์และวิชางานบ้านได้ร้อยละ 31.33 ปัญหาในการสอนคือขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ส่วนด้านผู้บริหารส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน ให้ความร่วมมือในการจัดหาหลักสูตร คู่มือครูและแผนการสอน แต่ควรจัดหาวิทยากรหรือศึกษานิเทศก์มาอบรมหรือให้คำแนะนำวิธีการเรียนการสอน ส่วนทางด้านสื่อการเรียนการสอนกลุ่มตัวอย่างผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง ทำให้มีปัญหาด้านการเรียนการสอน สำหรับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน โดยการของบประมาณเพิ่มเติมจากโรงเรียนและขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้นักเรียนนำวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนมาบางส่วน ด้านหลักสูตรครูทำความเข้าใจหลักสูตรการสอนโดยการศึกษาด้วยตนเองและขอเข้ารับการอบรมความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ผู้บริหารควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเรียนการสอน และควรมีเงินทุนหมุนเวียน เพื่อจัดซื้อวัสดุในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร และเอกสารการสอน เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาและความต้องการของท้องถิ่น

จิราภรณ์ (2530) ได้ศึกษา ปัญหาและความต้องการในการจัดเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ แขนงงานเลือกของจังหวัดลำพูน จากการศึกษาพบว่าความต้องการของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ต่อการจัดเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ แขนงงานเลือก อยู่ในระดับมากด้านงานบ้านงานเกษตร งานช่างประดิษฐ์ และงานวิชาชีพอื่น ๆ ส่วนงานช่างอยู่ในระดับน้อย ด้านตัวนักเรียน พบว่านักเรียนต้องการให้มีการจัดเนื้อหา ด้านงานบ้าน งานเกษตร และงานช่างประดิษฐ์ อยู่ในระดับมาก ด้านผู้ปกครองพบว่า ต้องการให้มีการจัดเนื้อหา หลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานบ้านและงานเกษตร อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ แขนงงานเลือก ในจังหวัดลำพูนคือ การขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ ขาดแคลนเงินทุนและขาดแคลนครูผู้สอนที่ชำนาญงาน

อุดมชัย (2529) ได้ศึกษาเรื่องการนำประสบการณ์จากการเรียนกลุ่ม
 การงานและพื้นฐานอาชีพ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ
 ประถมศึกษาที่ไม่ศึกษาต่อในจังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่า โดยเฉลี่ย
 แล้วผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ที่ไม่ศึกษาต่อ นำประสบการณ์การเรียน
 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อ
 พิจารณาแยกตามลักษณะงานแล้วพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ไม่
 ศึกษาต่อ นำประสบการณ์จากการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพด้านงานบ้าน
 ไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนงานเกษตรกับงานประดิษฐ์และ
 งานช่างอยู่ในระดับน้อย

ลักขณา (2524) ได้ศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพใน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง พบว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์สอนค่อนข้างน้อย
 ด้านผู้บริหารพบว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องศึกษานิเทศก์ ซึ่งมานิเทศ ติดตาม
 ผลและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนให้ครูในโรงเรียนน้อยมาก ส่วนด้าน
 หลักสูตรพบว่า สื่อการเรียนและกระบวนการเรียนการสอน ครูมีปัญหาในเรื่อง
 ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน และขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีขนาดพอเหมาะกับการ
 ใช้งานของเด็ก โรงเรียนจัดการประชาสัมพันธ์ต่อบุคคลในท้องถิ่นให้มีความ
 เข้าใจและมีทัศนคติต่อการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพน้อยมาก
 รวมทั้งการใช้แหล่งวิทยาการและวิทยาการในท้องถิ่นได้น้อยที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

Ema Lea Schelke (1977) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูใน
 การร่วมวางแผนหลักสูตรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการวางแผนหลักสูตร และการนำ
 หลักสูตรไปใช้ โดยใช้แบบสอบถามกับครู จำนวน 137 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม
 กลุ่มแรกกำหนดให้มีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตรมาก อีกกลุ่มหนึ่งกำหนดให้
 ร่วมในการวางแผนการใช้หลักสูตรน้อย และสอบถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน
 5 คน ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของครู 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้หลักสูตรมากมีเจตคติ
 ที่ดีต่อการวางแผนหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มากกว่าครูที่มีส่วนร่วมน้อย

Rollins and Thompson (1978) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีการอบรมครูในการนำหลักสูตรหรือโปรแกรมต่าง ๆ ไปใช้ในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า การให้ผู้บริหาร หรือครูใหญ่เป็นผู้ให้การอบรม เป็นวิธีการอบรมที่ได้ผลดีมาก และวิธีการอบรมที่ดีที่สุดคือ วิธีการอบรมแบบสาธิต การฝึกปฏิบัติและการสังเกตการสอนด้วย

Dickerson, 1976 (อ้างในดำเนิน, 2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความสนใจงานเกษตรของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 8 ของโรงเรียนรัฐบาล ในมลรัฐจอร์เจียจำนวน 7 แห่ง โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองทำคะแนนได้สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในเรื่องความสนใจในการเลือกอาชีพงานการเกษตรทั้งนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าเป็นงานวิจัยการนำหลักสูตรไปใช้ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้ระบุ และการนำหลักสูตรไปใช้ในวิชากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งได้พบปัญหาหลายอย่างเช่น การปฏิบัติกิจกรรมการดำเนินงานระดับท้องถิ่นมีการปฏิบัติน้อย มีปัญหามาก การจัดเอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ วิชาเลือกไม่สามารถจัดให้ได้อย่างหลากหลายได้ ครูขาดความรู้ ขาดทักษะในการใช้เครื่องมือ ขาดการนิเทศการเรียนการสอน ตลอดจนครูไม่มีความถนัดในการสอนวิชานี้